

nt de voltooi-
en herschap-

en seconden,
we dien door
den, wanneer
aakt... vele
zoovele uren,
bij den Heere
ver van zich

egelijke waar-
ren: „En het

ning aan het
dat ons in
wiens de gan-
p den omloop

ot kleine be-
nauwe sple-
elgoedhuisjes,
groot, ge ziet

de apostelen
et Woord des
ord leeft, de
len in eeuwige

terbij,
ders dan het

Schriftwoord
abij?

at geloof!

we daar zoo
gezien werd
pannen groep-
onstuimigheid,
essalonica ge-
dagelijkschen
was, zich om
tijd niet meer
diepten in de
handen waan-
moesten teren

uit het geloof
rde gevoel, is
r waarschuwt
aar schrijft de
ezag; de zoo-
lezus Christus,
u eigen brood

ingend aposto-
lich liet gaan
m en de broe-
n luten staan,

oof.
I vindt om te

ng te betrach-
e aller dingen

rde gevoel be-
zaamheden.

re, tegengestel-
oing van het
Zoo heet ver-
de voleinding
mmen, zonder
e, komende en
erbidig lezen
: „Kom, Heere
spanning van

lgemeend, des
lijk zingen, de
maar als we
e komen thuis
weer aan ons
ensdrukke, wat

nd achter onze
f we de eerste
ed, van dat be-
nen opvangen

estelijke bezon-
ns doen beden-
n zijn.
n van het Ke-
t in ons dage

lijksch levensbedrijf, opdat we niet ondergaan in het zoeken van hetgeen ons als zegen Gods op de vervulling onzer levensroeping zal worden toegeworpen.

Hiertoe is noodig de gespannen inleving in wat ons de Schrift naar Gods bedoeling omtrent onze aanstaande toekomst openbaart.

Dat houdt ons wakker, wakker in het gebed. Dat doet ons op de teekenen der tijden letten. En anders, niet waar, loopen we gevaar, dat ook ons het Woord van onzen Heiland zou gelden:

„Wanneer gij een wolk ziet opgaan van het Westen, terstond zegt gij: Er komt regen — en het geschiedt alzo. En wanneer gij den Zuidewind ziet waaien, zoo zegt gij: Er zal hitte zijn — en het geschiedt. Gij, geveinsden, het aanschijn der aarde en des hemels weet gij te beproeven en hoe beproeft gij dezen tijd niet!”

En dat zou ontzettend zijn.

G. R. K.

KERKELIJK LEVEN.

De loochening der Gemeene Gratie.

VI.

In Amerika is onder de Gereformeerde broeders ernstig geschil gerezen over het leerstuk van de Gemeene Gratie.

Er zijn er, die meenen, dat deze leer onscriptuurlijk is en daarom de Gemeene Gratie loochenen.

De stand van de kwestie wordt uiteengezet in de brochure van Dr. J. K. van Baalen: „De loochening der Gemeene Gratie, Gereformerd of Doopersch?”

Dr. van Baalen ziet in dit geschil een beginselstrijd tusschen Calvinisme en Anabaptisme en meent, dat in Hollandse kringen in Amerika nog maar al te veel van den Dooperschen zuurdeesem te bespeuren valt.

Om onze lezers voor te lichten, volgen we den schrijver op den voet.

We wenschen echter deze zaak geheel los te maken van de Jansen-kwestie.

Ook werven we ons niet als scheidsrechter tusschen de Amerikaansche broeders op.

Daarom blijven hun personen buiten geding.

Zij, die in Amerika de Gemeene Gratie loochenen, zetten de uitspraken van godgeleerden als Kuyper en Bavinck, in deze kwestie eenvoudig op zij en betoonen daarbij niet steeds het verschuldigde respect.

Voor hen is het Noachitische Verbond een verbond van particuliere genade.

Ook wordt volgens hen, het leven der wedergeboorte niet gedragen door het leven uit de schepping. Evenmin is ook het verbond der bijzondere genade aan alle tijden omringd door een algemeene genade, gelijk een kern door haar bolster.

Er bestaat, zoo gaan zij verder, geen genade, dan in het bloed van Christus en in den natuurlijke mensch is er van vatbaarheid voor genade in het hart geen sprake.

Tot den natuurlijke mensch vloeien wel uitwendige zegeningen, welke voor den geloovige bestemd zijn, af, maar die zegeningen verkeerden voor hem in een vloek.

Daartegen nu brengt Dr. van Baalen zijn bezwaren in. Hij ontkent rationalisme in de redeneering zijner tegenstanders. Maar vooral legt hij hun ten laste een eenzijdige theologie, die alleen uitgaat van de leer der uitverkiezing.

Met de voorbeelden van Farao's dochter en de hekeering der Ninevieten op de prediking van Jona, wil hij aantonen, dat de gaven Gods aan de onwedergeborenen, dezen niet nog goddeloosder maken.

Hij meent in de loochening der Gemeene Gratie te herkennen, de dwaling van het Anabaptisme, waaraan de praktijk van de „mijding” onafschiedelijk verbonden was.

Het zou jammer zijn, indien dit geschil in onze Amerikaansche Kerken op scheuring uitliep. Daarom matige men zich in zijn uitspraken, verkellere elkander niet te spoedig, zegge liever, dat iets in de Anabaptistische lijn ligt, dan dat men het als Anabaptisme brandmarkt en houdt rekening met de inkonsekventies, welke bij de tegenpartij duidelijk zichtbaar zijn en waaruit blijkt, dat men bij het Anabaptisme niet wil uitkomen.

Het is alsof Kuyper zeker voorgevoel had van de moeilijkheden, welke dit leerstuk in de toekomst zou opleveren, toen hij den term „algemeene genade” intruilde tegen „gemeene gratie”. Misschien zou het verhelderend werken, indien men, in plaats van „genade”, „lankmoedigheid” gebruikte. Toch mag het genadebegrip hier niet losgelaten. Calvin is daarin voorgegaan.

In een Amerikaansch blad lezen wij, dat Kuyper ten opzichte van de gemeene gratie een genie was, dat een genie schept en dat hij daarom dit leerstuk heeft geschapen.

Dit gaat echter veel te ver.

Ook voor ons was Kuyper een genie.

Maar dat hij de waarheid der algemeene genade zou hebben ontdekt is in strijd met de historie.

Kuyper heeft ongetwijfeld deze leer in den nieuweren tijd weer met macht op den voorgrond gesteld, het stof van eeuwen er af geblazen en breeder dan iemand vóór hem uitgewerkt.

Toch komt aan Calvin de eer toe de Schrift-openbaring op dit punt het eerst tot heldere bezinning te hebben gebracht en niet zóó, dat men er bij hem naar zoeken moet, maar zóó, dat het dadelijk in het oog springt.

Bij hem vormt deze leer een wezenlijk bestanddeel van zijn theologie.

Hij maakt er zich niet met eenige zinsneden van af, maar handelt er uitvoerig over.

Bavinck verwijst in zijn oratie over dit onderwerp veelvuldig naar Calvin.

Toch is hij in zijn verwijzingen nog niet volledig.

Calvin heeft er nog meer over geschreven.

Bijna alle elementen, welke Kuyper in zijn om-

vangrijk werk noemt, vindt men reeds bij Calvin terug.

De konsekventie van de loochening der gemeene gratie werd dan ook door sommige broeders in Amerika niet voldoende doorzien.

Zij willen die konsekventie niet aanvaarden.

Daarvoor zijn ze te goed Gereformerd.

Maar dan dienen ze ook te bedenken, dat de loochening van dit leerstuk met de grondgedachte der Reformatie, welke in Calvin haar voorganger eert, ten eenenmale strijdt.

Men kan niet zeggen: ik ben het in deze met Calvin niet eens.

Dat kan men op tal van andere punten wel. Geen enkel Gereformeerde neemt b.v. Calvin's exegese in alle deelen meer voor zijn rekening.

Maar hier staat de zaak anders.

De leer der algemeene genade behoort tot de fundamenteën van het Calvinisme.

Men kan deze leer niet stelselmatig verwerpen en Calvinist blijven.

Tusschen beide is een onlosmakelijk verband.

Zoodra onze broeders aan de overzijde dit verband inzien, zullen zij ongetwijfeld hun loochening herroepen.

Maar om dit verband in te zien is studie van Calvin's werken en met name van zijn Institutie, noodig.

Hier kan natuurlijk van een gedetailleerde uitzetting van Calvin's gedachten te dezen opzichte geen sprake zijn.

Dit zou op zichzelf een aparte artikelenreeks vorderen. En dan nog wel een reeks, die minstens gedurende een half jaar moest voortgezet.

Wij raken hier dan ook slechts enkele punten aan, die meer rechtstreeksch verband houden met het doel dezer artikelen.

En dan waarschuwen we reeds, dat men niet onze dogmatische terminologie op Calvin moet toepassen.

Anders verstaat men hem verkeerd.

In het tweede boek van zijn Institutie (hoofdstuk II § 17), onderscheidt hij in de algemeene genade (welke hij daar niet gratia communis, maar gratia generalis heet), nog een bijzondere genade (gratia specialis). Het uitgangspunt voor de algemeene genade is bij hem steeds het licht des verstands, dat de natuurlijke mensch ondanks de zonde heeft behouden. Wel zijn, zoo zegt hij, sommige menschen van hun geboorte af idioot en achterlijk, maar dat gebrek verduistert de algemeene genade Gods niet. En dan vraagt hij verder, vanwaar het komt, dat de een meer in verstandelijke gaven uitblinkt dan de ander. Dat schrijft hij toe aan bijzondere genade Gods, die uitblinkt in de algemeene natuur.

Onder algemeene genade begrijpt hij alzoo het goede, dat aan alle menschen gelijkelijk geschonken wordt, bijzondere genade de hoogere mate van natuurlijke gaven, aan verschillende menschen verleend.

Daarnaast spreekt hij ook van een bijzondere genade, welke alleen het deel is der uitverkorenen. Zoo b.v. in hetzelfde hoofdstuk § 6. Daar betoogt hij, dat de mensch door zijn vrijen wil geen goede werken kan doen, tenzij hij door genade geholpen wordt en wel door de bijzondere genade, waarmee alleen de uitverkorenen door de wedergeboorte worden begiftigd.

Men houde hierbij in het oog, dat Calvin's Institutie geen wetenschappelijke dogmatiek is en dat derhalve niet mag worden verlangd, dat daarin naar wetenschappelijke definiëring wordt gestreefd.

Ook willen wij hier geen poging wagen om voor deze begrippen van Calvin dogmatische benamingen uit te denken.

Wij willen slechts een eenvoudig schema geven van Calvin's onderscheidingen.

En dan kan men het zóó uitdrukken.

Hij neemt aan:

1. een algemeene algemeene genade.
2. een bijzondere algemeene genade.
3. een algemeene bijzondere genade.
4. een bijzondere bijzondere genade.

Voor dit laatste zullen wij nu maar geen bewijplaatsen bijbrengen. Ieder vat, wat hiermee is bedoeld. Alle kinderen Gods ontvangen het heil in Christus. Maar aan den een worden ook daarbij meer talenten toevertrouwd dan aan den ander.

Breed is alzoo Calvin's genadebegrip. Bij de algemeene genade wijdt hij uit over wetenschap, kunst, zedelijkheid, staatsleven enz.

En wat hij in dat genadebegrip opneemt? Wat voor hem genade in den ruimsten zin is? Hij omschrijft dat op velerlei manier. Maar vooral is zij voor hem dat, wat niet aan de menselijke natuur opzichzelf is verbonden, maar door aanhoudende tusschenkomst van God wordt uitgestort. Of ook de goederen, die God aan de menselijke natuur heeft gelaten, nadat zij van het ware goed is beroofd.

Die algemeene genade te minachten acht hij een ernstig kwaad. Hij noemt het grove ondankbaarheid. Wie er zich aan schuldig maakt wordt zelfs door heidensche dichters en wijsgeeren beschaamd gemaakt. Ja, hij doet den Heiligen Geest smaadt aan (hoofdstuk II § 15).

De Werkmeester der algemeene genade is voor

hem niemand anders dan de Heilige Geest. Men mag, zoo betoogt hij, om het werk des Geestes in de uitverkorenen, dat in de overige menschen niet vergeten (hoofdstuk II § 16).

Als bron der algemeene genade noemt hij zoo- wel de mildheid (liberalitas) als het welbehagen (benevolentia) Gods.

Beweren Amerikaansche broeders, dat natuurlijke zegeningen, welke ook de ongeloovigen ontvangen, strekken tot hun verderf, gansch anders oordeelt Calvin. De gaven der algemeene genade brengen het menschelek geslacht een algemeen voordeel (publicum bonum). Dit voordeel is echter slechts tijdelijk, niet eeuwig. Maar het wordt daarom nog niet in een oordeel veranderd.

Door die algemeene genade betoogt (refraenat) God de verkeerdheid (perversitatem) der menscheleke natuur, opdat ze niet uitbreekt tot daad.

Zoo handhaaft Calvin uitdrukkelijk het genadekarakter der lankmoedigheid Gods over de gansche wereld.

Hij beperkt het genadebegrip niet tot de verlossing in Christus geschonken. Van Christus maakt hij zelfs bij de algemeene genade geen melding. Want — wij herhalen — het is geen genade tot zaligheid.

Deze leer der algemeene genade bepaalt Calvin's wereldbeschouwing, welke in al zijn geschriften uitkomt.

Nooit heeft hij zichzelf daarin weersproken, maar bleef zich steeds gelijk.

Dat is ook de wereldbeschouwing der Gereformeerden geworden.

Heel de historie van het Calvinisme wordt een raadsel, zoo men de leer der algemeene genade als iets bijkomstigs beschouwt, dat men evengoed kan loslaten.

— Prof. Is. van Dijk.

Dezer dagen overleed de oud-Hoogheeraar Prof. Is. van Dijk, een van de mannen der ethische richting, die ons nog het naast stonden.

Hoewel anders over het dogma denkend dan wij, waardeerde hij het toch en nam het zelfs tegen Von Harnack in bescherming.

Zijn hart ging uit naar de mystiek. Thomas à Kempis en Pascal waren zijn lievelingsschrijvers.

Wij betreuren het, dat het type der Ethischen meer en meer uitsterft.

Het heengaan van den fijnzinnigen Van Dijk is metterdaad een verlies ook voor ons.

Hij vormde door zijn vrome, echt-christelijke persoonlijkheid nog een hand met hen, die wij ondanks hun afwijking als onze broeders beschouwen.

Hij hield de verschuiving naar links nog tegen. Waar zulken wegvallen, vreezen wij.

— Tiendaagsche veldtocht.

Onder predikanten worden de dagen, welke aanvangen met den Zondag vóór Kerstmis en eindigen met den Nieuwjaarsmorgen weleens de Tiendaagsche veldtocht genoemd.

Een benaming, welke de gemeente ook weleens mag hooren.

Hoeveel gemeentelieden denken erover na, wat die dagen van den predikant vergen?

En hoeveel, die er over nadenken en medelijdend aan hun nieuwjaarswenschen toevoegen: „drukke dagen, dominee, u zult wel blij zijn, dat ze weer achter u liggen”, steken een vinger uit om hierin verbetering te brengen?

Want verbetering moet er heusch komen.

Is waar, onze predikanten klagen niet.

En zij hebben gelijk.

Maar misschien mag ik het wel voor hen doen.

Ik heb op dit gebied ook eenige ervaring achter mij.

En dan kan ik wel vertellen, dat ik deze dagen steeds met zeker onlustgevoel zag naderen.

Niet, omdat ik niet graag preekte. Integendeel.

Niet, omdat ik het Kerstfeest niet heerlijk vond.

Het tegenovergestelde was het geval.

Niet, omdat ik het beklagde, dat anderen rustig konden genieten en ik mij dikwijls de noodzakelijkste rust moest ontzeggen. Wie zulke offers niet wil brengen, moet het predikantambt niet begeren.

Maar omdat ik mij ten slotte soms machinevoelde worden.

Het preeken werd op den duur een beetje mechanisch en dat kan ik voor mijn geweten met het brengen van de goede tijding des Konings niet overeen brengen.

Niet zoo zelden had ik dan ook voor mijzelf meer aan de voorbereiding tot de prediking, dan aan de prediking zelf.

En dat mag immers niet!

Dat was maar niet iets persoonlijks van mij.

Ik ken predikanten van zwakker gestel, die het nog kwader hadden te verantwoorden.

Die na „de tiendaagsche veldtocht” oververmoeid waren en zich met berstende hoofdpijn te bed moesten begeven.

Ook sterkeren, die het elkander bekennen: „ik ben dood-op.”

Men denke over den arbeid dier dagen, niet gering.

Klaagde Kuyper in zijn predikantentijd eens, dat twee doorwrochte predikaties op één Zondag voor